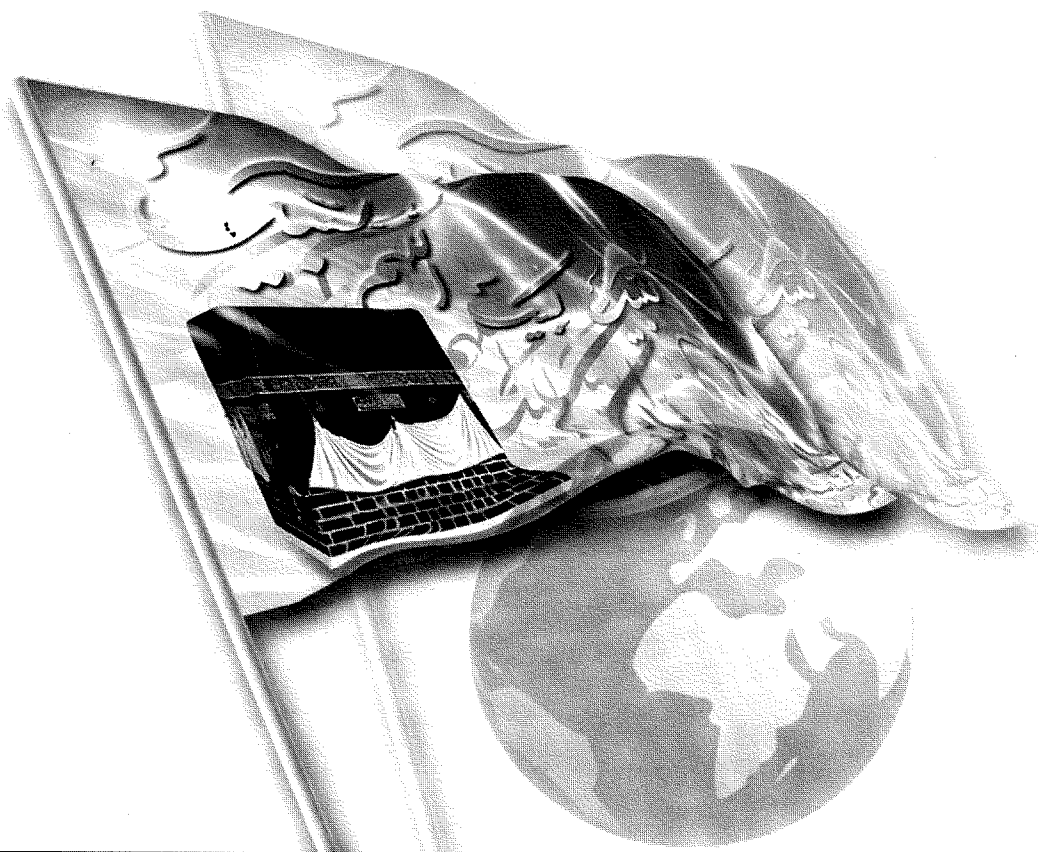

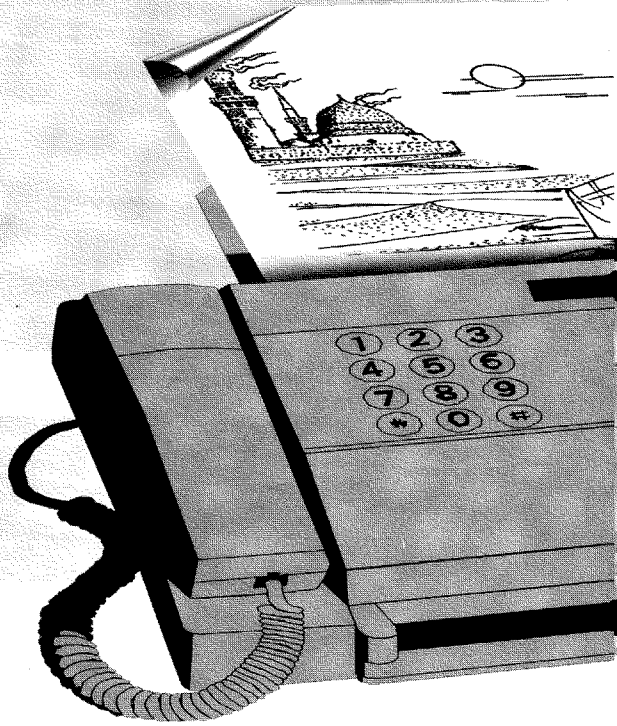
انٲبارج

اخبار حج

و

حرمین شریفین

لزوم توقف اقامه نماز تراویح

دکتر محمد جمیل کتبی / مهدی سرحدی

علماء، فقها و تاریخ نگاران بر این نظریه اتفاق دارند که نخستین بار عمر بن خطاب نماز قیام یا «تراویح» را به جماعت برگزار کرد. همچنین آنان همگی بر این عقیده‌اند که پیامبر اعظم ﷺ دستور اقامه آن نماز را، به صورت جماعت، صادر نکرده است.

امروزه نماز تراویح در مسجد الحرام به جماعت اقامه می‌شود و جمعیتی معادل یک یا دو میلیون نفر - و چه بسا در آینده نزدیک، بیش از این تعداد - برای اقامه آن، گرد هم می‌آیند. این جمعیت عظیم، ازدحام و شلوغی بسیاری پدید می‌آورد که تنگناها و دشواری‌های بسیار در پی دارد و از آن جمله، می‌توان به تعطیلی «شهر»، ازدحام و شلوغی، ناهنجاری‌های اخلاقی و سوء رفتار؛ و فشرده‌گی جمعیت در اطراف کعبه معظمه و سعی اشاره کرد، که توان روحی انسان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. انجام مناسک و شعائر دینی را با دشواری مواجه می‌کند و بر اثر شدت ازدحام و فشار جمعیت و پرخاش و بدرفتاری و جدال حاصل از آن، توان عبادت را از انسان سلب می‌کند، حال آن که هدف از عبادت، ایجاد خشوع، وقار، روحیه‌الای معنوی و آرامش در جان‌ها است.

خداوند متعال مسجد الحرام را محلی برای انجام یک فریضه بی نظیر قرار داده است که بخشی از آن، طواف گرد کعبه معظمه و سعی میان صفا و مروه است و این اعمال تنها در مسجد الحرام قابل انجام است و در هیچ یک از مساجد کوره زمین امکان انجام آن وجود ندارد.

از این رو، بر علمای بزرگوار لازم است که با اجتماع در انجمن علما، تصمیمی اتخاذ کنند که براساس آن، اقامه نماز تراویح و قیام و تهجد در مسجد الحرام از ابتدای ماه مبارک رمضان «هرسال» متوقف شود؛ زیرا سراسر شهر مکه مکرمه، «حرم» محسوب می شود و از سویی، اقامه نماز تراویح به جماعت در مسجد الحرام و مسجد شریف نبوی ﷺ، نخستین بار در عهد سعودی آغاز شده و پیش از آن سابقه نداشته است.

این جانب پیش از این نیز در تاریخ ۱۴۲۶/۱/۵ ه. در شماره ۱۷۶۵۰ روزنامه البلاد مقاله ای در این باره نوشته بودم؛ چرا که من نیز همانند دیگران به این موضوع توجه کرده ام که بسیاری از مردم، به ویژه اهل مکه، به نحو خارق العاده ای بر اقامه نماز تراویح در ماه رمضان در مسجد الحرام اصرار می ورزند، و این موضوع موجب افزایش ازدحام در مسجد الحرام می گردد و دشواری ها و تنگنهایی را برای معتمرین و زائران و میهمانان خداوند - که با مشقت بسیار و صرف هزینه هنگفت و چه بسا تنها یک بار در تمام عمرشان برای ادای عمره به مکه آمده اند - پدید می آورد، حال آن که برخی از آنان همه داشته های خود را هزینه کرده اند تا به ادای عمره مفتخر شوند، اما گویی بسیاری از این نکته غافل اند که سراسر شهر مکه «حرم» است و شرع مبین اسلام نیز در مواضع بسیار بر این نکته تأکید نموده است.

از پیامبر اعظم، حضرت محمد ﷺ نقل شده که فرمودند: «نماز در این مسجد من، از هزار نماز در جاهای دیگر - به جز مسجد الحرام - برتر است، و نماز در مسجد الحرام از یکصد هزار نماز «در جاهای دیگر»؛ و نماز در مسجد الاقصی از پانصد نماز در دیگر اماکن افضل است.»

علمای اعلام «در توضیح حدیث» آورده اند: «در خارج از مسجد نبوی ﷺ، این ویژگی؛ یعنی «مضاعف شدن ثواب نماز» وجود ندارد، زیرا در متن حدیث واژه «مسجد من» آمده و کلمه «این» به اختصاص مسجد به این ویژگی اشاره دارد، البته صحن های پیرامونی مسجد شریف نبوی ویژگی را دارد. در مورد مسجد الاقصی نیز چنین است، اما در مسجد الحرام، این

وضعیت بسیار متفاوت است و این مسجد با تمامی مساجد روی زمین تفاوت دارد؛ زیرا تمامی شهر مکه و پیرامون آن، در تمامی جهات، تا محدوده مشخص شده، حرم به شمار می آید و «مسجد الحرام» در قرآن کریم سه بار به کار رفته که هر بار محدوده وسیع تری را شامل می شود و این یکی از نشانه های شرافت و عظمت مکه مکرمه است.

۱. نخست، آیه ای است که می فرماید: «...قَوْلٌ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ...»^۱ و نیز آیه شریفه «جَعَلَ اللَّهُ الْكَعْبَةَ الْيَتِيَّ الْحَرَامَ قِيَامًا لِلنَّاسِ...»^۲.
در این دو آیه، مراد از مسجد الحرام، کعبه معظمه است.

۲. آیه دیگر، محدوده وسیع تری را شامل می شود؛ بدین معنا که کعبه معظمه و خانه ها و عمارت های پیرامونی و خارج از آن را نیز در بر می گیرد، آنجا که می فرماید: «سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ...»^۳؛ چرا که در شب معراج، پیامبر اعظم ﷺ در خانه ام هانی بود و آیه شریفه، خانه های پیرامون مسجد الحرام را نیز با عبارت «مسجد الحرام» نام برده است.

۳. مورد سوم، آیه ای است که می فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هَذَا...»^۴ معنای آیه آن است که مشرکان نباید به محدوده حرم (مکه مکرمه) وارد شوند و چنان که می بینیم، اصطلاح مسجد الحرام به تمامی شهر مکه اطلاق شده است و سراسر مساحت آن را در بر می گیرد و این یکی از برکات و عنایاتی است که خداوند متعال به این شهر مقدس داده است. گوارا باد بر ما ساکنان مکه مکرمه، این ویژگی منحصر به فرد!

بر این اساس، نظر عامه علما و فقها مبنی بر این که «اصل برتری نماز در مسجد الحرام، تمامی شهر مکه را شامل می شود»، به دیگر اقوال رجحان می یابد و این از عنایات حق تعالی است که آنچه خواهد می آفریند و بر می گزیند. گواه این مطلب نیز آن است که پیامبر اعظم ﷺ هنگامی که از سوی مشرکان در «حدیبیه» تحت محاصره قرار داشتند، هنگام نماز اندکی به سوی مکه راه می پیمودند و آن گاه که وارد حرم می شدند، نماز را بر پای می داشتند به عقیده علمای اعلام، اگر نماز در همان محل اولیه «خارج حرم» با نماز در محلی که بدان می رفتند، برابر بود، نیازی نبود که آن حضرت برای رسیدن به محدوده حرم، نقل مکان کنند. علت این کار آن بود که حضرت می دانستند اقامه نماز در محدوده حرم «یعنی منطقه مکه

مکرمه» بر خارج از آن برتری بسیار دارد. دلیل دیگر آن که ایشان وقتی در حَجَّةُ الْوَدَاعِ به مکه آمدند، براساس آنچه در بیشتر منابع تاریخی نقل شده، مدت نوزده روز در مکه اقامت داشتند و در محلی به نام «ابطح» ساکن بودند، اما در آن مدت، همه نمازهای خود را در مسجد الحرام به جا نیاوردند، بلکه گاهی هم در اقامتگاه خود در ابطح نماز گزارند و ما نیز وظیفه داریم آن حضرت را در همه عبادات و اعمال و زندگی خویش اسوه و الگو قرار دهیم و به ایشان اقتدا کنیم؛ چرا که اعمال، رفتار و گفتار ایشان، تجسم معانی و آموزه‌های وحی الهی است.

به عقیده من، باید ارزش‌های مورد نظر پیامبر ﷺ را به راهکارها و روش‌های عملی مبدل سازیم؛ روش‌هایی که در وضعیت کنونی، بسیار مورد نیاز است. بر ماست که امور راساده و آسان کنیم و برای آنان که از داخل و خارج کشور به مکه مکرمه می‌آیند، فرصت لازم را فراهم سازیم تا با آسودگی، آرامش و خشوع، مناسک «عمره» را به انجام رسانند.

بار دیگر، به باور ژرف خویش تأکید می‌کنم که حضور و رفت و آمد اهل مکه در مسجدالحرام و رواق‌های مطهر آن، لازم و ضروری است؛ به سان خال سیاهی که بر چهره‌ای زیبا قرار دارد و زیبایی و جذابیت آن را دو چندان می‌کند، اما این خال زیبا نباید عرصه را برای دیگر «خال‌ها» تنگ کند و جای آن‌ها را بگیرد. حجاج و عمره گزارانی که از مغرب، الجزایر، مصر، تونس، لیبی، پاکستان، هند، امارات، عمان، اندونزی، مالزی، یمن، انگلستان، آلمان و دیگر کشورها می‌آیند، می‌خواهند اهل مکه را در مسجدالحرام ببینند و از آنان چگونگی نماز خواندن، عبادت کردن، رکوع و سجود و نیایش و طواف و سعی و... را فرا بگیرند؛ اما باید به یاد داشته باشیم که مسجد الحرام، از آن همه مسلمانان کرة زمین است و تنها به ما اهل مکه اختصاص ندارد. خداوند متعال می‌فرماید:

«رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ دُرِّيْتِي بَوَادِ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ فَاجْعَلْ أَفْنِدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْوِي إِلَيْهِمْ وَارْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ»^۵

از این رو، بر همه ما لازم است که در مسجدالحرام و در کنار کعبه معظمه و در سرزمین مکه، ادب را مراعات کنیم و میهمانان خداوند متعال و زائران و عمره گزاران را مجال و فرصت دهیم که آرامش، خشوع و حضور قلب کامل، نماز بگزارند و رکوع و سجود به جا آورند و

طواف و سعی به انجام رسانند، که این حق آسمانی آنان است.

امیدوارم این پیشنهاد با آرامش، به‌طور منطقی و با در نظر گرفتن وضعیت و ابعاد آن، به دور از هرگونه واکنش منفی و عصبانیت علیه من و گفته‌هایم؛ مورد بررسی قرار گیرد. بر ما اهل مکه مکرمه بایسته است که بر مبنای اندیشه اسلامی و عقلی، مکه را از آن همه مسلمانان بدانیم و آن را ملک طلق خود نپنداریم.

باید به‌طور جدی به این نکته توجه کنیم که سرزمین ما به‌طور روز افزون پذیرای حجاج و عمره‌گزاران است و این مسأله موجب ازدیاد شمار مسلمانانی می‌گردد که برای ادای مناسک عمره و حج و زیارت رهسپار این دیار می‌شوند.

گفتنی است تعداد زیادی مسجد بزرگ و با شکوه در سراسر مکه مکرمه و محله‌ها و مناطق گوناگون آن وجود دارد که برای اقامه نماز تراویح و تهجد مناسب است و می‌تواند تمامی اهل مکه را در خود جای دهد.

همچنین می‌توان ائمه جماعت محبوب و نامداری که مردم به صدای آنان علاقه دارند؛ مانند شیخ دکتر سعود شریم و دیگران را برای برپایی نماز تراویح به مساجد بزرگ مکه فرستاد تا مردم به هر که می‌خواهند، اقتدا کنند.

امیدوارم این پیشنهاد به‌طور جدی مورد بررسی و تأمل قرار گیرد. این جانب برای دریافت هرگونه نظر، پیشنهاد و حتی انجام مناظره آمادگی دارم، البته مشروط بر آن‌که با رعایت اخلاق و دلایل منطقی و ادب برگزار گردد.

هدف از این پیشنهاد، خلوت شدن مسجد الحرام برای اقامه نماز عشا و طواف گرد کعبه معظمه و سعی میان صفا و مروه، به دور از ازدحام، شلوغی و بی‌نظمی است، به علاوه با این کار، مشکل ناشی از «جاگرفتن» در مسجد الحرام و قرار دادن سجاده و فرش و سپس فروش و اجاره آن، که توسط برخی از آفریقایی‌ها و آسیایی‌ها انجام می‌شود نیز از میان خواهد رفت و آرامش و خشوع و حضور قلب برای همه افراد تأمین خواهد شد. بنابراین لازم است اقامه نماز تراویح متوقف شود تا بتوانیم اصول و ارزش‌ها و اخلاق متعالی شریعت لهجه اسلامی را محقق سازیم...

منبع: روزنامه‌السیاسه، چاپ کویت، شماره ۱۳۴۸۵،

جمعه ۲۸ ربیع الآخر ۱۴۲۷، ۲۶ می ۲۰۰۶

طرح پل جمرات

روزنامه الوطن ۳۰ / ۱۱ / ۲۰۰۶ م

طرح اعزام حجاج به پل جمرات که به تصویب وزارت حج سعودی رسیده، هدفش بردن حجاج به پل جمرات، به صورت گروه‌های متعدد است تا بدین وسیله از ازدحام و شلوغی بیش از حد پیش‌گیری به عمل آید و در این راستا اقدامات زیر صورت گرفته است:

۱. گروهی از مسؤولان مؤسسات مطوفین موظف شده‌اند در اجرای طرح تفویج و نظارت بر آن مشارکت داشته باشند.

۲. جدول زمان‌بندی تفویج بُعد دیگری به‌خود گرفته و شامل تفویج از مزدلفه و تا روز دوازدهم می‌باشد.

۳. برپایی کارگاه‌های آموزشی برای طرح تفویج به وسیله وزارت حج.

۴. برپایی کارگاه‌های آموزشی تفویج به وسیله وزارت امور شهرداری‌ها، معهد خادم‌الحریمین لأبحاث الحج و نیروی انتظامی سعودی، با استفاده از تجربیات دانشمندان جهان اسلام؛ دانشمندانی از آلمان، انگلستان و دانشگاه پرسیتن، کارشناسان مدیریت توده‌ها و مدیریت ترافیک، کارشناسان اداره راهنمایی و رانندگی و کارشناسان سازماندهی المپیادهای ورزشی. در این طرح عنوان شده است که عوامل زیر باعث ازدحام و شلوغی بیش از حد در پل جمرات می‌گردد:

۱. حجاج غیر مجاز؛ اعم از جامانده‌های عمره، افراد مقیمی که حج را تکرار می‌کنند و شهروندان فاقد مجوز. آمارهای موجود نشان می‌دهد که تعداد حجاج غیرمجاز در موسم حج سال گذشته به ۱/۲۷۵/۰۰۰ نفر رسیده، که تقریباً معادل تعداد و حجاج خارجی است.

۲. اصرار حجاج غیرمجاز به حمل بار خود، هنگام رمی جمرات و ارتکاب تخلفات

دیگر.

۳. حضور تعداد زیادی خودرو و وسایل نقلیه در محوطه جمرات و مسیرهای منتهی

به آن.

۴. بیتوته کردن حجاج در محوطه، مسیرها و جاده‌های جمرات.

۵. فعالیت‌های ساختمانی در محوطه پل (در سال جاری).

در این طرح، جهت غلبه بر معضل ازدحام جمعیت و پرهیز از تکرار حوادث ناگوار، راه‌حل‌های زیر توصیه شده است:

* افزودن بر تعداد مسیرها

* یک‌طرفه شدن مسیرها

* تفکیک مسیرهای رفت، از مسیرهای برگشت.

* ساماندهی منطقه و پل جمرات، به صورت علمی

* جلوگیری از بیتوته کردن افراد در معابر

* پیش‌گیری از ورود خودروها و وسایل نقلیه به محوطه پل جمرات و تخصیص

تونل‌های زیرزمینی برای تردد خودروها که از آغاز پل ملک خالد تا مکه امتداد دارند و این تونل‌ها بسیار بزرگ و عظیم هستند، به طوری که اتوبوس‌ها و کامیون‌های بزرگ نیز می‌توانند از آن‌ها عبور کنند.

* برخورد قاطع با حجاج غیرمجاز و کسانی که به آن‌ها کمک می‌کنند؛ مانند رانندگان وسایل نقلیه.

* اجرای طرح توسعه پل جمرات.

* صدور بخشنامه ممنوعیت فروش چادرهای پلاستیکی متحرک و جمع‌آوری آن‌ها از بازارهای مکه، قبل از موسم حج.

* آموزش کادرهای اداره راهنمایی و رانندگی و دفاع‌المدنی و ساماندهی ترافیک در مشاعر مقدس.

* نصب دوربین‌های حساس بر روی پل جمرات و راه‌های منتهی به آن، جهت کنترل جمعیت.

* برگزاری برنامه‌های اطلاع‌رسانی و دادن آگاهی، در مورد اهمیت رمی پس از زوال و استفاده از فتاوی‌ای علما در این خصوص توسط وزارت اوقاف.

* استفاده از برنامه رایانه‌ای جهت تحلیل داده‌ها.

پیش‌بینی می‌شود که تعداد حجاج مجاز در حج سال جاری به ۱/۸۵۰/۰۰۰ نفر برسد که

۱/۶۰۰/۰۰ نفرشان از حجاج خارج و ۲۵۰/۰۰۰ نفر آنان از حجاج داخلی هستند و پیش‌بینی می‌شود که آمار حجاج غیرمجاز به یک میلیون نفر برسد (مجموع حجاج حدود ۲/۸۵۰/۰۰۰ نفر خواهد بود).

در ضمن، ظرفیت پذیرش هر طبقه از طبقات پل، در هر ساعت ۱۲۰/۰۰۰ نفر خواهد بود.

وزارت حج بر عدم خروج حجاج در زمان اوج ازدحام در رمی جمرات تأکید کرده و هشدارهای لازم را به مؤسسات مطوفین و شرکت‌های حجاج داخل داده است و مسؤولان مربوط در این خصوص، مورد بازخواست قرار خواهند گرفت که مجازات‌هایی؛ چون لغو مجوز و حتی شدیدتر در انتظار آن‌ها خواهد بود.

در موسم حج سال جاری و برای نخستین بار، وزارت حج معادل ۵۰٪ از مساحت پل جمرات را برای حجاج غیرمجاز در نظر خواهد گرفت و این افراد در مقاطع زمانی خارج از جدول زمانبندی اعزام حجاج مجاز، به پل جمرات عزیمت خواهند کرد. اما مسیرهای اعزام به صورت یک‌طرفه خواهد بود که برای نخستین بار در منا و جمرات به مورد اجرا در می‌آید.

همچنین از مؤسسات حجاج داخل درخواست شده که حجاج خود را تا روز ۱۳ ذی‌حجه در منا نگه‌دارند تا از شدت فشار جمعیت در پل جمرات در روز دوازدهم جلوگیری به عمل آید. مطوف‌ها آمادگی خود را جهت تهیه امکانات انسانی و تدارکاتی لازم در این خصوص اعلام کرده‌اند و قرار است برنامه‌های مذهبی، فرهنگی و رفاهی برای این روز برگزار و سخنرانی‌های فقهی و علمی ایراد گردد. در ضمن مسؤولیت فرماندهی و هدایت دستجات حجاج، هنگام عزیمت برای رمی جمرات، برعهده افرادی از همان تابعیت خواهد بود.

محورهای اصلی برنامه زمانبندی تفویج حجاج به جمرات:

۱. تعیین خروجی‌های حجاج از چادرهای خود، هنگام عزیمت برای رمی.
۲. تعیین خروجی‌های جایگزین برای کاهش فشار جمعیت در خروجی‌های اصلی.

۳. یک طرفه کردن و تفکیک مسیرهای رفت و برگشت؛ به طوری که حجاج از یک مسیر یک طرفه عازم جمرات می شوند و از مسیر یک طرفه دیگری به چادرهایشان بر می گردند (یک مسیر برای طبقه همکف و دو مسیر برای پل جمره در نظر گرفته شده و کلیه مسیرها از یکدیگر تفکیک شده اند و هیچگونه امکانی برای تداخل توده های جمعیت وجود ندارد.

۴. جدول زمان بندی بر اساس تابعیت ها تنظیم نشده، بلکه بر اساس محاسبات دقیق و وضعیت خیابان ها و مسیرها.

تدابیر جنبی جهت موفقیت طرح:

۱. خروجی های اضطراری در چادرها، به عنوان خروجی های تفویج، در نظر گرفته شده است.

۲. احداث خیابان های فرعی و چهار راه ها، با از میان بردن برخی از چادرها و دکه های دستفروشان.

۳. محاسبه زمان و سرعت عزیمت حجاج از چادرها به پل و ظرفیت حجاج تحت پوشش مؤسسات مطوفین.

۴. انعطاف پذیری در طرح جمرات رعایت شده؛ به گونه ای که هر آن و بر اساس تحولات جاری، قابل تغییر به صورت محدود باشد.

۵. تعداد ۱۲ مسر در منا در امتداد جنوب به شمال در نظر گرفته شده که از میان مناطق برپایی چادرها می گذرد. در ضمن مساحت پل به عنوان یک مسیر در نظر گرفته شده است. این مسیرها عبارت اند از:

۱- ۵- معیصم (یکطرفه)

۲- ۵- تونل ملک فهد

۳- ۵- الشارع الجديد

۴- ۵- خیابان سوق العرب

۵- ۵- طریق المشاة

۶- ۵- جاده ملک فیصل

- ۵-۷ - خیابان قصرالملکی
- ۵-۸ - جاده ملک عبدالعزیز
- ۵-۹ - مجراکبش
- ۵-۱۰ - ربوة الحضارم (محل برپایی چادرهای ایران)
- ۵-۱۱ - پل جمرات (سبز رنگ)
- ۵-۱۲ - شارع الجوهره
- برای هر مسیر کد R و برای مکاتب کد O داده شده است.
- در طول این مسیرها، خروجی‌ها و چهار راه‌های فرعی و جنبی در نظر گرفته شده که به حجاج کمک می‌کند به آسانی مسیر برگشت خود را طی کنند.
۶. ممنوعیت تفویج بین ساعت ۱۰ صبح تا ۱۵ که این زمانبندی بر اساس تحولات جاری قابل تقدیم است.
۷. جلوگیری از اعزام بیش از ظرفیت پذیرش پل جمرات.
۸. جلوگیری از بسته شدن خروجی‌های اضطراری (باب الطواری) در چادرها.
- در ضمن امکانات زیر در اختیار مکاتب قرار داده خواهد شد تا در اختیار مسؤولان بعثه قرار گیرد:
۱. جدول استفاده از خروجی‌ها و مسیرهای جایگزین.
  ۲. نقشه‌های مسیرهای اختصاص یافته برای هر مکتب.
- و موارد زیر در اختیار راهنمای گروه، مسؤول آن، مسؤولان بعثه و مکتب خدمات میدانی قرار می‌گیرد:
۱. نقشه درهای خروجی از چادرها به سمت جمرات، که برای هر مکتب اختصاص یافته است.
  ۲. نقشه مسیرهای اعزام به جمرات که برای هر مکتب اختصاص یافته است.
  ۳. جدول زمانبندی اعزام حجاج تحت پوشش و زمان پیش‌بینی شده برای رسیدن آن‌ها به منطقه جمرات.

خاطرات مؤذن مسجدالحرام - روزنامه عکاظ

محمد یوسف، یکی از مؤذنین معروف مسجدالحرام می‌باشد. نامبرده که جانشین پدرش در گفتن اذان در مسجدالحرام است، در محله اجیاد مکه در خانواده‌ای معروف به بر خورداری از صدای خوش متولد شد و خانواده‌اش از ۳۰۰ سال پیش تاکنون مسؤلیت اذان گفتن در مسجدالحرام را به ارث برده‌اند.

محمد یوسف در گفتن اذان، ۳۸ سال سابقه دارد. او از نظر سلیقه سوّمین مؤذن مسجدالحرام به‌شمار می‌رود (پس از عبدالله ریس و محمدشاکر). نامبرده در مورد خاطرات گذشته خود در دوران اذان گفتن در مسجدالحرام اظهار می‌دارد:

«...پس از فوت پدرم جانشین او در گفتن اذان در مسجدالحرام شدم و هنگام اذان گفتن برای نخستین بار در مسجدالحرام بدنم لرزید... در آن روزگار، ما اذان نمازهای پنجگانه را کاملاً سر می‌دادیم و از نماز صبح شروع می‌کردیم و روز خود را با نماز عشاء به پایان می‌بردیم. در آن زمان هفت گلدسته در مسجدالحرام وجود داشت که در هر کدام از آن‌ها دو مؤذن انجام وظیفه می‌کردند و به عبارتی ۱۴ مؤذن به‌طور همزمان مشغول انجام وظیفه بودند... به علت نبودن بلندگو، مؤذن‌ها ناگزیر برای سردادن اذان، به طبقه دوم، بالای گلدسته می‌رفتند اما برای اقامه در کنار امام جماعت می‌ایستادند...

نخستین حقوقی که دریافت کردم، ماهیان ۲۵۰ ریال سعودی بود. در گذشته دو نوع اذان گفته می‌شد؛ یکی اذان مدنی و دیگری اذان حجازی. اذان مدنی طولانی‌تر بود، اما اذان حجازی توقف داشت و در حال حاضر تفاوت‌های میان روش‌های اذان از بین رفته و بیشتر بر زیبایی صوت و ادای حروف به‌طور صحیح از مخارج خود و پرهیز از طولانی شدن تکیه دارند... یک مؤذن برای حفظ صدای خودش باید از سر و صدا کردن در منزل بپرهیزد و به‌طور مداوم آرامش داشته باشد... در مدت خدمتم در مسجدالحرام هیچگاه تأخیر نداشته‌ام و حتی دو ساعت قبل از موعد اذان، به حرم می‌روم و به قرائت قرآن کریم مشغول می‌شوم... در گذشته مردم نزدیک مؤذن می‌آمدند و سؤالاتی در مورد چگونگی اذان مطرح می‌کردند، ولی در حال حاضر به مردم اجازه نمی‌دهند وارد جایگاه مؤذنان (مکبره) شوند...

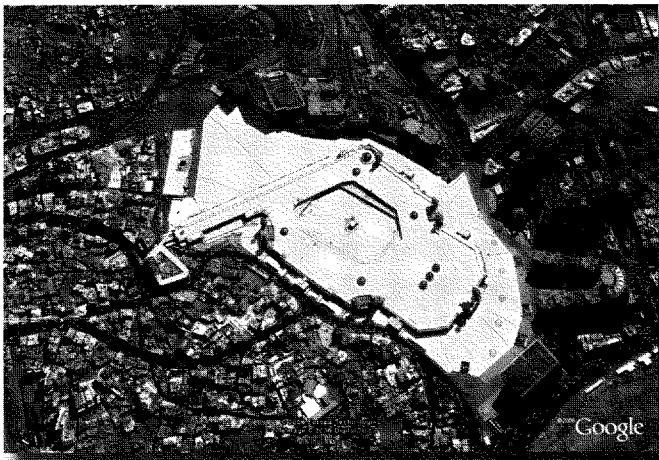

در مورد نماز تراویح باید بگویم که رونق زیادی نداشت و مانند الآن برای آن تبلیغ نمی‌کردند و به یاد دارم که شیخ عبدالله الخلیفی - از ائمه جماعت مسجدالحرام - نماز تراویح را در مجاورت باب السلام بر پا می‌کرد و بقیه حرم کاملاً - از نمازگزاران تراویح - خالی بود.

سایت جدید برای مسجدالحرام

گروه پژوهشی مرکز پژوهش‌های حج، یک سایت بی‌نظیر برای مسجدالحرام طراحی کرده تا در شبکه اینترنت به نمایش در آید. این سایت متضمن اطلاعات مفصلی در مورد نیازمندی‌های حجاج، عمره‌گزاران و زائران بیت الله الحرام؛ مانند نقشه مسجد الحرام و پلان طبقات مختلف آن؛ شامل ورودی‌ها، خروجی‌ها، درها، پراکندگی اماکن برپایی نماز، راهروها، فضاها، محوطه‌ها، اماکن خدمات رسانی، محل زنان نمازگزار در محوطه‌ها، طبقه همکف، طبقه اول و زیرزمین مسجدالحرام، موقعیت پلکان‌های برقی، راه‌پله‌ها و آسانسورها می‌باشد. این سایت بر اساس سیستم اطلاعات جغرافیایی طراحی شده و قابل استفاده برای اهداف آموزشی است؛ به طوری که زائران در آینده خواهند توانست با استفاده از تکنولوژی فضای مجازی، با اماکن انجام مناسک؛ مانند صحن مطاف و سعی قبل از عزیمت به سعودی آشنا شوند.

در ضمن بهینه‌سازی و ارتقای سیستم قابل استفاده توسط ریاست شئون حرمین برای انجام فعالیت‌های سرویس و تعمیرات مسجدالحرام می‌باشد و قرار است در آینده نزدیک افتتاح شود.

کتابخانه تخصصی
(۳۳)

پی نوشت ها

- ۱ . بقره: ۱۴۹
- ۲ . مائده: ۹۷
- ۳ . اسراء: ۱
- ۴ . توبه: ۲۸
- ۵ . ابراهیم: ۳۷

